

ÚVODEM

V roce 2006 došlo k zajímavé události, a to k **obnovení historických měst a městysů**, zákonem č. 234/2006 Sb. Do té doby platil §3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení): „Obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, je městem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny, po vyjádření vlády“. Ten navazoval na zákon č. 367/1990 Sb., o obcích, kde bylo město definováno: „Městem je obec, ve které do počátku účinnosti tohoto zákona působil městský národní výbor. Městem je i obec, kterou určí předsednictvo České národní rady na návrh vlády České republiky nebo na návrh obce po vyjádření vlády“. Novela zákona byla doplněna o další tři odstavce, kde odst. 2 umožňuje stejným způsobem stanovení obce městysem (bez velikostní hranice), odst. 3 a 4 pak umožňují obnovení titulu města, resp. městyse pro obce, které měly toto označení před platností zákona o národních výborech z roku 1954. Tento zákon s označením město a městys nepočítal. Pro obnovení titulu si obce požádají předsedu Poslanecké sněmovny. K 1. prosinci 2007 byl obnoven titul města 57 obcím z celkového počtu 96 obcí, titul městyse 174 obcím z celkového počtu 390 obcí. Při vrácení titulu města se nepřihlíží k současnému charakteru obce, a tak nejmenšími městy jsou Přebuz v Karlovarském kraji s 87 a Loučná pod Klínovcem v Ústeckém kraji s 93 obyvateli.

Jádro publikace tvoří údaje o více než stoletém vývoji počtu obyvatelstva v českých městech a městysích doplněné aktuálními ukazateli převážně z databází regionální statistiky (podrobně jsou rozepsány v metodických vysvětlivkách). Základem pro zpracování této publikace byly výsledky sčítání lidu, jejichž řada začíná rokem 1869, ve kterém se uskutečnilo první moderní sčítání lidu na našem území, a pokračuje v pravidelných desetiletých intervalech (s výjimkou válečného roku 1940). Pro zachování desetiletého intervalu byla číselná řada doplněna o rok 1939/1940. V době nesvobody bylo v obcích Protektorátu Čechy a Morava obyvatelstvo odhadnuté k 1.10.1940, v sudetských zemích proběhlo sčítání lidu 17. května 1939, na územích postoupených Polsku nejsou údaje o počtu obyvatel v obcích k dispozici. V roce 1869 se zjišťovalo obyvatelstvo přítomné civilní, v letech 1880 – 1950 obyvatelstvo přítomné, v letech 1961 – 1991 obyvatelstvo bydlící, tj. hlášené v obci k trvalému pobytu, i když bylo i dočasně nepřítomné. V roce 2001 zahrnuje údaj o počtu obyvatel všechny osoby s trvalým nebo dlouhodobým pobytem.

Města i městyse jsou členěna podle okresů, v rámci každého okresu jsou řazena abecedně města, která po roce 1954 získala statut města, dále města, která si dosud nepožádala o vrácení statutu města, ta jsou označena hvězdičkou (*), a za nimi stejným způsobem městyse. Zaniklá města nebo městyse, které byly v roce 2007 součástí jiné obce, jsou tištěna kurzívou. Současná mateřská obec je uvedena v poznámkách na konci úvodní tabulky za jednotlivé kraje. Snahou bylo uvést **počet obyvatel v obcích na administrativním území** obce v příslušném roce sčítání, tedy nepřepočítaný na současnou plochu obce. V řádku „a“ jsou tedy uváděny počty obyvatel na území města (městyse) v *daný rok sčítání*, v řádku „b“ je údaj *přepočítaný* na území obce platné v roce následujícího sčítání. Rozdíl mezi „a“ a „b“ tedy zachycuje nárůst či pokles obyvatelstva obce připojením či odpojením sousedních obcí mezi jednotlivými sčítáními lidu. V posledním sloupci tabulky je uveden počet trvale bydlících obyvatel na území města v současných administrativních hranicích. V základní tabulce je také uveden **rok povýšení** na město, městys a také rok, kdy byl obnoven obci statut města, městyse. Obce, které získaly právní postavení města či městyse před rokem 1850, mají v příslušném sloupci tabulky uveden rok 1850, přesný rok povýšení na město, městys je nad rámec této publikace. Snahou bylo především informovat o městech a městysích za období,

ve kterém probíhalo sčítání lidu. Základní tabulka je doplněna o výměru obce v roce 1930 a 2006, pro porovnání vývoje území, popř. jeho neměnnosti.

Podkladem pro zpracování této publikace – zvláště pro uvedení roku povýšení obce na město, městys - byl „**Historický lexikon městysů a měst**“ Štěpána Mlezivy a Karla Kuči, vydaný Nakladatelstvím Miloš Uhlíř – Baset, 2006 a „**Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku**“ od Karla Kuči, Praha 1996-2004. Pro datovou část bylo využito podkladů pro přípravu „**Historického lexikonu obcí České republiky**“, vydaného Českým statistickým úřadem v roce 2006 a publikace „**Města České republiky v retrospektivě**“, zpracované oddělením regionální statistiky ČSÚ v roce 1996.